

Sygn. akt III AUz 117/21

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodnicząca Jolanta Hawryszko

Sędziowie: Beata Górską

Urszula Iwanowska

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2021 r. na posiedzeniu niejawnym w Szczecinie

sprawy ubezpieczonego M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość emerytury

na skutek zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 19 maja 2021 r., sygn. akt VI U 1050/17

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie,

ponieważ weryfikacja wyliczeń zawartych w opinii biegłego sądowego, która wymaga sięgnięcia do dokumentacji źródłowej i porównania zapisów tej dokumentacji z zapisami ujętymi w opinii przez biegłego, nie kwalifikuje się jako błąd rachunkowy i tym samym nie może zostać uwzględniona w ramach sprostowania orzeczenia.

Beata Górską Jolanta Hawryszko Urszula Iwanowska

III AUz 117/21

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie M. G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o wysokość emerytury postanowieniem z 19.05.2021 r. na podstawie art.350§1 k.p.c. - sprostował tenor wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 26 kwietnia 2021 r. przez zamieszczenie na jego stronie pierwszej w wierszu 9 (dziewiątym) od dołu w punkcie I. po wyrazach: zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że – w miejsce dotychczasowej treści (tj. „ustala, iż wynagrodzenie ubezpieczonego M. G. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Ś. w latach 1977-1985 wynosiło: za 1977 r. – 11.062,89 zł, za 1978 r. – 29.807,01 zł, za 1979 r. 31.382,86 zł, za 1980 r. – 90.685,69 zł, za 1981 r. 88.892,52 zł, za 1982 r. – 223.944,60 zł, za 1983 r. 213.486,79 zł, za 1984 r. 263.978,07 zł, za 1985 r. 260.500,40 zł; a w konsekwencji ustala, że wysokość emerytury na dzień jej przyznania wynosi 1724,93 zł [(12513,60 zł + 417166,78 zł) : 249.10]”) – następujący zapis: „przelicza emeryturę ubezpieczonego M. G. i ustala, że z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Ś. ubezpieczony otrzymał wynagrodzenie brutto w wysokości co najmniej:

- w 1977 rok w kwocie 11.927,42 zł,

- w 1978 rok w kwocie 29.807,01 zł,
- w 1979 rok w kwocie 32.719,81 zł,
- w 1980 rok w kwocie 90.142,03 zł,
- w 1981 rok w kwocie 90.629,05 zł,
- w 1982 rok w kwocie 223.944,60 zł,
- w 1983 rok w kwocie 216.716,91 zł,
- w 1984 rok w kwocie 258.122,61 zł,
- w 1985 rok w kwocie 260.500,40 zł.”

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że po wydaniu wyroku, sporządzając uzasadnienie wyroku, zauważył że przy ustalaniu wynagrodzenia za lata 1977, 1979-1985 doszło do błędów rachunkowych popełnionych w opinii uzupełniającej przez biegłego sądowego, które to błędy Sąd zweryfikował. Zgodnie z treścią art. 350 §1 k.p.c. sąd może z urzędu sprostować w wyroku niedokładności, błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne oczywiste omyłki. Sąd wskazał, że omyłka rachunkowa to błąd w działaniach arytmetycznych (K. Piasecki [w:] Kodeks postępowania cywilnego..., t. 1, red. K. Piasecki, s. 1590; zob. też K. Lubiński [w:] System Prawa Procesowego Cywilnego, t. 2, cz. 2, red. T. Wiśniewski, s. 824 i n.). W orzecznictwie wyrażono zapatrywanie, że podlegający z mocy art. 350 k.p.c. sprostowaniu oczywisty błąd rachunkowy wyroku może wynikać z zestawienia jego uzasadnienia z sentencją wyroku, nie musi zaś wynikać z tej sentencji, gdyż z istoty swej zawiera ona wynik rozliczeń dokonanych w uzasadnieniu. Do stwierdzenia zaś tego wyniku niezbędne jest zbadanie rachunku zawartego w uzasadnieniu orzeczenia i jeśli rzeczywiście w sentencji został uwidoczniiony błędny wynik, to sentencja wyroku podlega sprostowaniu. Sąd zatem zweryfikował w uzasadnieniu błędy w obliczeniach biegłego. Konsekwencją tych arytmetycznych poprawek była konieczność sprostowania tenoru wyroku w zakresie punktu I., w którym ustalono wynagrodzenie ubezpieczonego osiągnięte przez niego z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Ś. w latach 1977-1985 – poza wynagrodzeniem za rok 1978, które pozostało bez zmian.

Zażalenie na to postanowienie złożył organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisu prawa procesowego, art. 316 § 1 k.p.c., 325 k.p.c., art. 350 § 1 k.p.c. przez dokonanie zmiany treści sentencji wyroku w drodze sprostowania wyroku po jego ogłoszeniu, gdy taka czynność w ocenie pozwanego jest niedopuszczalna. Organ wnioskował o uchylenie zaskarżonego postanowienia. Organ zarzucił, że Sąd Okręgowy dokonał zmiany sentencji wyroku przez przyjęcie w uzasadnieniu wyroku innych kwot wynagrodzeń, które wynikały z "z niedokładnościami zawartymi w opinii" od kwot wynagrodzeń przyjętych w sentencji wyroku. Różnice nie wynikały z błędów rachunkowych, ale powstały w wyniku ponownej analizy sprawy. Sąd Okręgowy dokonał niedopuszczalnej sanacji wyroku poprzez sprostowanie punktu I wyroku i przyjęcie innych kwot wynagrodzeń niż wskazanych w sentencji wyroku oraz usunięcie rozstrzygnięcia w zakresie ustalenia wysokości emerytury. W orzecznictwie ukształtował się pogląd, iż celem sprostowania jest nadanie orzeczeniu takiego brzmienia, jakie sąd chciał mu nadać, a więc odtworzenie prawidłowego brzmienia i właściwego sensu orzeczenia zgodnych z wolą sądu, który wydał orzeczenie. Nie można natomiast stosować art. 350 k.p.c. w sposób prowadzący do zmiany rozstrzygnięcia pod względem przedmiotowym (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 24.03.2021 r. sygn. akt I NSNc 134/20, Lex nr r 3150723).

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że zażalenie jest zasadne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy nieprawidłowo zastosował art. 350 k.p.c. Wskazany przepis dopuszcza sprostowanie wyroku w razie zaistnienia w treści wyroku niedokładności, błędów pisarskich albo rachunkowych lub innych oczywistych omyłek. Należy zauważyć, że jest to katalog zamknięty, jakkolwiek warunek zaistnienia innej oczywistej omyłki jest zdefiniowany klauzulowo. Niemniej istotne jest, że dopuszcza się sprostowanie innych omyłek

z zastrzeżeniem, że są to omyłki tylko oczywiste, czyli jaskrawe, widoczne od razu oraz rażąco niespójne z treścią rozstrzygnięcia, i rzecz jasna, nie wymagające wnikliwej analizy sprawy, jako całości, ponieważ wtedy nie będziemy mogli mówić o oczywistości omyłki. Wymaga też zauważenia, że przepis odróżnia przesłankę błędu rachunkowego, jako odrębną podstawę sprostowania wyroku, od przesłanki innej oczywistej omyłki.

W sprawie, Sąd Okręgowy dokonał sprostowania wyroku przez zmianę zasądzonych wartości/kwot należności i zakwalifikował to jako omyłkę rachunkową, rozumianą szeroko i polegającą na wykonaniu błędnych działań arytmetycznych. Rzecz jednak w tym, że chociaż pojęcia błąd i omyłka to synonimy, jednak ustawa posługuje się określeniem błędu rachunkowego, a nie omyłki rachunkowej. Taka formuła pozwala na wniosek, że chodzi o błąd niewątpliwy i odnoszący się do wykonanego przez Sąd działania arytmetycznego; błąd będący wynikiem naruszenia obowiązujących reguł liczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, błędem rachunkowym w rozumieniu art. 350 k.p.c., nie jest błąd działań arytmetycznych, którego dopuścił się biegły sądowy, sporządzający w sprawie opinię. Ponieważ opinia biegłego i jej wnioski są środkiem dowodowym, prowadzącym do dokonania ustaleń sprawy, to wątpliwości i błędy opinii Sąd usuwa w drodze oceny wiarygodności dowodu. Sąd wydaje rozstrzygnięcie przez zasądzenie stosownych należności w oparciu o ustalenia wynikające z opinii. Jeżeli dokona ustaleń niezgodnych z treścią opinii i na tej podstawie wyda wyrok, to nieprawidłowość ustaleń sądu, a tym samym nieprawidłowość rozstrzygnięcia, może stanowić jedynie podstawę zarzutów apelacji. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, nie ma natomiast proceduralnej możliwości, by nieprawidłowość ustaleń Sąd samodzielnie modyfikował w drodze sprostowania wyroku, nawet wtedy gdy tę nieprawidłowość dostrzeże na etapie sporządzenia pisemnego uzasadnienia, i gdy jest to nieprawidłowość błaha oraz łatwa do zweryfikowania. Sprostowanie wyroku, poprzedzone analizą dowodu w postaci opinii i poprawieniem wniosków opinii, jest w istocie zmianą merytoryczną wyroku i jako takie jest niedopuszczalne przez procedurę cywilną. Sąd Apelacyjny nie aprobejuje poglądu prawnego, że oczywisty błąd rachunkowy wyroku może wynikać z zestawienia jego uzasadnienia z sentencją wyroku i nie musi wynikać z tej sentencji, ponieważ o ile wskazane zestawienie zostało poprzedzone analizą wiarygodności dowodu, jakim jest opinia biegłego sądowego i weryfikacją tego dowodu, to takie czynności procesowe sądu prowadzą do zmiany rozstrzygnięcia co do istoty, a nie tylko do poprawy prostego błędu rachunkowego.

Należy wskazać, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z 31.01.2007 r. II CSK 314/06 wyjaśnił: Odrzucenie zamiast oddalenia wniosku, czyli zastąpienie orzeczenia merytorycznego formalnym jest zmianą nie mieszczącą się w pojęciu sprostowania oczywistej pomyłki czy niedokładności orzeczenia. Wymienione w hipotezie art. 350 KPC wady orzeczenia charakteryzować musi cecha oczywistości, która stanowi jednocześnie granicę dopuszczalności sprostowania. Nie można w wyniku stosowania art. 350 KPC doprowadzić do merytorycznej zmiany orzeczenia, czy zastąpienia orzeczenia merytorycznego formalnym. Tryb sprostowania przewidziany w art. 350 KPC służy do usuwania z tekstu orzeczenia niedokładności, błędów pisarskich albo rachunkowych lub innych oczywistych omyłek, a nie do naprawy poważniejszych wad orzeczenia. Wymienione w hipotezie art. 350 KPC wady orzeczenia charakteryzować musi cecha oczywistości, która stanowi jednocześnie granicę dopuszczalności sprostowania. Nie można w wyniku stosowania art. 350 KPC doprowadzić do merytorycznej zmiany orzeczenia.

Natomiast w wyroku z 17.06.2014 r., I CSK 422/13 orzekł: Zamiarem Sądu Apelacyjnego było doprowadzenie treści orzeczenia do stanu oddającego jego rzeczywistą wolę, Takiemu celowi nie może jednak służyć instytucja sprostowania wyroku, przewidziana w art. 350 § 1 KPC, której zakresem objęte są jedynie oczywiste niedokładności, błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne omyłki. Oczywistość oznacza, że muszą one powstać w wyniku niewłaściwego odzwierciedlenia w orzeczeniu rzeczywistej i nie mogącej budzić wątpliwości woli Sądu, są obiektywnie i bez wątpliwości dostrzegalne w treści orzeczenia lub wprost wynikają z zestawienia tej treści z zawartością akt, a powstały z powodu technicznej niedoskonałości ujęcia rozstrzygnięcia sądu w słowach, przedstawienia stanowiska sądu w błędnej formie lub w sposób niedokładny, a więc niepełny i nieprecyzyjny. Sprostowanie nie jest środkiem prawnym służącym korekcie rozstrzygnięcia co do jego istoty. Nie jest też drogą prawną prowadzącą do wyjaśnienia znaczenia treści niejasnego orzeczenia, temu celowi służy bowiem instytucja wykładni (art. 352 KPC). Stanowisko takie dominuje w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2002 r., I CKN 886/00, poza bazą

postanowienia tego Sądu z dnia 5 grudnia 1980 r., III CRN 133/80, OSNC 1981/6/115 i z dnia 1 czerwca 2013 r., V CZ 28/13, poza bazą). W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r. (I CZ 17/03, M. Spół. 2004/2/36) Sąd Najwyższy przyjął wprawdzie, że możliwe jest wykorzystanie instytucji sprostowania do dokonania diametralnej zmiany treści rozstrzygnięcia merytorycznego (sprostowanie polegało na zastąpieniu rozstrzygnięcia o treści „oddala zażalenie” sformułowaniem „uchyla zaskarżone postanowienie”), jeśli oczywistość błędnego wyrażenia woli wynika w sposób oczywisty z uzasadnienia, jednak taki pogląd można odnieść tylko do wypadków, kiedy uzasadnienie jest częścią składową orzeczenia, nie zaś stosować wówczas, kiedy sporządzone jest później, gdyż prowadziłoby to do nieusprawiedliwionego celami, jakim służy sprostowanie uczynienia z niego swoistego, nieograniczonego jakimkolwiek terminem, środka korekty orzeczeń.

W rezultacie zgodzić się należało ze skarżącym, że oznaczenie podmiotowego zakresu wyroku Sądu Apelacyjnego nie mogło nastąpić w drodze jego sprostowania. W związku z tym rozstrzygnięcie wprowadzone do tego wyroku zaskarżonym postanowieniem należało usunąć z jego treści w drodze uchylenia postanowienia, o czym orzeczono na podstawie art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 386 §4 k.p.c.

Beata Górka Jolanta Hawryszko Urszula Iwanowska